

REVISITAR LA TRAGÈDIA

Una ressenya de FRANCESC MASSIP

Joan Cavallé, *L'aigua, els morts i les mentides*. Arola, Tarragona, 2026.

La llarga singladura dramàtica de Joan Cavallé (Alcover, 1958) l'ha conduït des d'uns inicis experimentals a l'escalf de Beckett i Pedroló, i unes incursions a la comèdia i al vodevil sempre descentrades, fins a aterrar en la seva última etapa a una mena de teatre document d'alenada tràgica. Una nova singlada que va encetar el 2008 amb *Peus descalços sota la lluna d'agost*, on abordava el memoricidi que els franquistes i els seus hereus van perpetrar i perpetren per ocultar els seus crims encara impunes. Va seguir amb *Qui em cremarà la casa? Rèquiem per una llengua morta* (2025), on escometia l'extinció d'una llengua que s'ha quedat sense la saó on créixer, arrancada de la cosmovisió que la feia possible. I ara culmina la trilogia amb *L'aigua, els morts i les mentides* (2026), on tracta de les conseqüències fatals del canvi climàtic i de la gestió homicida de governants irresponsables i perjurs.

Tres peces que tenen en comú l'ús de mecanismes propis de la tragèdia antiga: hi ha un registre poètic de fonda alenada, amb una riquesa expressiva i harmònica que flueix, però, amb naturalitat. Hi ha uns personatges simbòlics que d'alguna manera fan la funció del cor tràgic, el fil narratiu i didàctic que mena l'acció i que fa de mitjançer amb l'audiència.

El títol tripartit deixa ben clar el mecanisme dels fets: l'aiguat (ara en diuen dana), un fet cada vegada més habitual a la conca mediterrània, agreujat a causa de l'acció humana, amb la construcció en rieres i barrancs, en la delirant especulació urbanística que ha afavorit la cobdícia dels irresponsables, sense fer cas a allò que diuen els pagesos del meu poble: «Els barrancs tenen els seus títols de propietat, i de tant en tant els trauen.» Els morts com a conseqüència no tant de la inclemència meteorològica com de la desídia, la incompetència i els bruts interessos econòmics dels gestors polítics, i les mentides que aquests s'empesquen per tapar-se les vergonyes. La base testimonial de què es parteix fa que haja escollit la variant valenciana de la llengua.

El primer nervi que pinça Cavallé en aquesta peça és l'allunyament que experimenta la humanitat envers la natura i la seva acció inconscient que degrada fins a extrems cada cop més severs la biodiversitat i l'harmonia del planeta, en un període crític que potser ens conduirà a l'extinció. És clar que hi ha hagut precedents dramàtics, però les previsions cada vegada són més precises i aquesta volta els avisos eren prou contundents. Només el menfotisme compulsiu dels governants únicament preocupats pels seus negocis de sotamà i la preservació del sacrosant turisme fa que la negligència orienti els seus actes. En una primera part es

presenten els fets d'aquell fatídic 29 d'octubre, amb la gent ofegant-se mentre el màxim responsable polític de la zona romanejava amb una periodista de bon veure. I és que a aquesta elit, la humanitat els fa nosa, tenen una concepció maltusiana de la vida del populatxo, i ja els va bé que les catàstrofes vagin buidant el planeta... La segona part és la revictimització dels perjudicats, que han de sofrir el menyspreu dels dirigents inoperants i l'enfilall de boles, dissimulacions i falsedats que exhibeixen els pocavergonyes durant els mesos següents. I ja adverteix l'autor que la cosa encara no està tancada i que pot tenir corollaris insospitats. Com es diu cap al final: «I els mentiders? Els passarà alguna cosa, als mentiders? Vull dir, algú fou declarat culpable?» Doncs bé, de moment ja podem afegir que la justícia espanyola —apoteosi de l'oximoron— ha exonerat el dimitit malson per manca de proves.

Aquesta és, doncs, una tercera i poderosa incursió de Joan Cavallé a un teatre polític, un teatre de dimensió ètica i de vindicació contra la injustícia. Tot plegat pronunciat des d'una pluralitat de veus i d'òptiques que l'autor ha sabut escoltar sobre el terreny.

Hi haurà reparació de les víctimes dels aiguats? O seguiran mirant cap a una altra banda?